

بسمه تعالی

مقدمه

انرژی یکی از کلید واژه های گفتمان سیاسی و اقتصادی عصر ما است. آنچه هم اکنون در خاورمیانه می گذرد، به عقیده بسیاری از کارشناسان اقتصادی و سیاسی نبردی است بر سر تصاحب بخشی از مهمترین منابع انرژی های فسیلی جهان از سوی قدرت های توسعه طلب. در مذاکرات پشت پرده کشورهای صنعتی، در یارگیری ها و قطب بندی های سیاسی و اقتصادی منطقه ای و بین المللی، مسئله انرژی و نحوه تقسیم منابع آن، بی تردید یکی از محورهای ثابت و مهم است. نگاهی به تاریخ کشور ما در طول صد سال گذشته، به روشنی نشان می دهد که مسئله ی نفت تا چه حد بر مسیر تحولات سیاسی و اقتصادی ما تاثیر گذاشته و چشم طمع بیگانگان برای خارج کردن این ثروت ملی از چنگ ما ایرانیان چه چالش ها و رنج هایی را بر ملت ما تحمیل نموده است.

مسئله نفت و انرژی در کشور ما و سایر کشورهای نفت خیز منطقه در مقایسه با اهمیت آن در مباحث اقتصاد سیاسی به طور عام، از حساسیت بیشتری برخوردار است. اگر برای کشورهای بزرگ صنعتی، انرژی به عنوان عامل حرکت چرخ های تولید و اقتصاد مطرح است، برای کشورهای نظیر کشور ما، منابع نفت و گاز در درجه نخست به عنوان سرمایه های اولیه برای ایجاد زیرساخت های اقتصادی و

بنیان نهادن چرخ های تولید و اقتصاد مطرح است و این نکته ای است که غفلت کردن از آن به اقتصاد ملی و حتی به استقلال سیاسی کشور ما لطمه وارد خواهد کرد.

در سال های اخیر خوشبختانه درباره اثرات و نتایج مخرب مصرف بی رویه انرژی و منابع نفتی در کشور ما به تفصیل سخن گفته شده است و مایه ی خوشوقتی است که اهمیت این موضوع، اگر چه هنوز نه در سطح عام و ملی، دست کم در سطح کارشناسان، تصمیم گیرندگان، روشنفکران و ارباب جراید و رسانه ها و بویژه رسانه ی ملی، به خوبی درک شده است.

اکنون دیگر بر همگان آشکار است که تن در دادن به واردات روزانه ۲۷/۵ میلیون لیتر بنزین که در سال ۸۵ شاهد آن بودیم، برای کشور در حال توسعه ای چون کشور ما که می باید از درآمدهای نفتی خود در جهت توسعه زیرساخت های اقتصادی و اجتماعی بهره بگیرد، کاری است به غایت غیرمنطقی و غیر مسئولانه که نتایج زیان بار آن را آیندگان بر ما نخواهند بخشود.

اکنون خوشبختانه هیچ کس نمی تواند این واقعیت تلخ را انکار کند که سرانه مصرف بنزین در کشور ما در سال ۸۴ دو برابر میانگین مصرف جهانی بوده و چنانچه نسبت به اصلاح آن اقدام نمی شد در طول کمتر از یک دهه آینده چیزی در حدود تمام ارز حاصل از فروش نفت کشور می باید صرف تولید یا واردات بنزین می گردید.

برای ما خدمتگزاران مردم در صنعت نفت، مایه غرور و افتخار است که در طول سال های اخیر شجاعانه در برابر این روند مخرب و غیر اقتصادی ایستاده ایم و همه توان خود را برای آگاه کردن مردم و مسئولان از خطری که رشد بی رویه مصرف منابع نفت و انرژی، متوجه اقتصاد کشور خواهد کرد، به کار برده ایم. بدیهی است که ما به عنوان بخشی از قوه مجریه وظیفه اجرای مصوبات مجلس محترم را داشته و نمی توانیم رأساً نسبت به تغییر الگوهای کلی و سیاست های کلیدی در مورد نفت و انرژی اقدامی به عمل آوریم. اما این بدان معنا نیست که ما هیچ وظیفه ای

در جهت تصحیح الگوهای غلط مصرف بر عهده نداشته باشیم. بلکه برعکس، این ما هستیم که می باید از درون این صنعت دقیق ترین و کاربردی ترین اطلاعات را جمع آوری، تدوین و تحلیل کنیم و زمینه تصمیم گیری های مناسب را در سطح ملی فراهم نماییم.

انتشار آمارنامه های سالانه مصرف فرآورده های نفتی، یکی از مهمترین کارهایی است که با چنین هدفی صورت می گیرد. این آمارنامه ها در واقع آینه عملکرد ملی ما در عرصه مصرف فرآورده های نفتی است. آینه ای که هم خطاها و سهل انگاری های ما را نشان می دهد و هم نتایج تصمیمات درست و اقدامات مثبتی را که به عمل آورده ایم و نهایتاً به ما و همه کسانی که با این فرآورده حیاتی ارتباط دارند امکان خواهد داد که برای آینده، مسیری معقول تر و هدفمند تر را برگزینیم.

مجموعه صنعت نفت کشور و بویژه شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران بی تردید هم اکنون در یکی از حساس ترین مقطع حیات خود به سر می برد و با یکی از بزرگترین چالش های تمام دوران فعالیت خود روبرو است. اقدام شجاعانه و انقلابی دولت در اجرای سیستم کارت هوشمند سوخت علیرغم همه فشارهایی که بر ما وارد می کند بی تردید در اصلاح و بهینه سازی ساختار مصرف سوخت در کشور ما نقش تاریخی بزرگی ایفا خواهد کرد و از هم اکنون با قاطعیت می توان گفت که در آمارنامه سال بعد شاهد بهبود بسیاری از شاخص ها خواهیم بود. امید که این آمارنامه به سهم خود بتواند در اصلاح الگوی مصرف انرژی و بهینه سازی مصرف فرآورده های نفتی در سطح ملی نقش شایسته خود را ایفا نماید.

و من ا... التوفیق

سید نورالدین شهنازی زاده

مدیر عامل

آمار دقیق امروز، پشتوانه برنامه ریزی صحیح فردا

اگر بزرگ ترین و مهم ترین وظیفه مدیران را اتخاذ تصمیم بدانیم، بی شک آمار و اطلاعات دقیق از مهم ترین ابزارهای تصمیم گیری مدیران به شمار می آید. در دست داشتن آمار و اطلاعات برای مدیران به منزله چراغی است که فرا روی آنها را روشن می کند. امروزه آمار و سنجش های آماری نقش مهمی را در برنامه ریزی در عرصه های مختلف اجتماعی - اقتصادی بازی می کنند و به عنوان اولین و بنیادی ترین عنصر هر برنامه ریزی به شمار می روند. تمام افرادی که در بخش های مختلف جامعه، چه خصوصی و چه دولتی فعالیت می کنند، برای تصمیم گیری ها، برنامه ریزی ها، بستن قراردادها و سایر فعالیت های خویش از داده های آماری استفاده می کنند. مشکل بتوان تصور کرد فردی به عنوان یک مدیر موفق در زمینه ای از رشته های اقتصادی، بازرگانی و خدماتی فعالیت کند بدون آنکه شناخت خوبی نسبت به تجزیه تحلیل آماری داشته باشد. ساختار و چگونگی برنامه ها را آمار مشخص می کند. هرچه با آمار دقیق تر و مشخص تر روبرو باشیم، در برنامه ریزی های خود دقیق تر و مشخص تر عمل می کنیم. کشوری که دارای بانک های اطلاعاتی و آماری صحیح باشد در نیل به اهدافش موفق تر عمل خواهد کرد. جامعه ای که بتواند از یافته های صحیح آماری بهره گیرد، بی شک از برتری قابل توجهی برخوردار خواهد بود. میزان توسعه یافتگی کشورها ارتباط تنگاتنگی با حجم و کیفیت آمار و اطلاعات تولید شده توسط آنها دارد. در عصر حاکمیت اطلاعات، قدرت از آن کسانی است که بیشترین و جامع ترین اطلاعات را داشته باشند. امروزه اکثر قریب به اتفاق تصمیم گیری ها بر مبنای اطلاعات است. بنابراین کدام مدیر است که بخواهد سرنوشت سازمان خود را به خاطر عدم استفاده از آمار و اطلاعات به خطر بیندازد.

مصرف فرآورده های نفتی در سال ۱۳۸۵

مجموع مصرف فرآورده های نفتی توزیع شده شامل گاز مایع ، بنزین ، نفت سفید ، نفتگاز ، نفتکوره، نفت جت و بنزین جت در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۸۶/۳۹ میلیارد لیتر (روزانه ۲۳۶/۷ میلیون لیتر) بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۴ حدود ۶/۹ رشد داشته است. این میزان مصرف فرآورده معادل ۱۴۱۱ هزار بشکه نفت خام در روز می باشد .

از مجموع مصرف فرآورده های ذکر شده ، سهم مصرف گاز مایع ۴ میلیارد لیتر (۴/۶ درصد)، سهم مصرف بنزین موتور ۲۶/۹ میلیارد لیتر (۳۱/۱ درصد) ، سهم مصرف نفت سفید ۷/۲ میلیارد لیتر (۸/۳ درصد) ، سهم مصرف نفتگاز ۳۱/۵ میلیارد لیتر (۳۶/۴ درصد) ، سهم مصرف نفتکوره ۱۵/۶ میلیارد لیتر (۱۸/۱ درصد) سهم مصرف نفت جت ۱/۲ میلیارد لیتر (۱/۳ درصد) و سهم مصرف بنزین جت ۰/۱ میلیارد لیتر (۰/۱۲ درصد) بوده است .

در بین استان های کشور، استان تهران با ۱۱/۸۴۸ میلیارد لیتر (۱۴/۶ درصد از مصرف کل کشور) بیشترین میزان مصرف چهارفرآورده عمده و استان کهگیلویه و بویراحمد با ۳۷۸ میلیون لیتر (۰/۵ درصد از مصرف کل کشور) کمترین میزان مصرف چهارفرآورده عمده را در کشور به خود اختصاص داده اند.

مصرف بنزین موتور

روند بی رویه مصرف بنزین موتور که از سالهای پیش آغاز شده بود در سال ۱۳۸۵ نیز ادامه داشت. افزایش تعداد خودروها و وجود تعداد زیادی خودروی فرسوده ، افزایش مدت انتظار در ترافیک ، افزایش تعداد سفرهای درون شهری و برون شهری ، کمبود وسائل حمل و نقل عمومی ، عدم سامان دهی مناسب امکانات شهری و عدم بهره گیری از فن آوری های جدید به میزان کافی در جهت استقرار دولت الکترونیک سبب گردیده است روند صعودی مصرف بنزین موتور در سال ۱۳۸۵ نیز همچنان ادامه یابد .

مصرف این فرآورده در سال ۱۳۸۵ روزانه به ۷۳/۶ میلیون لیتر (۲۶/۹ میلیارد لیتر در سال) رسید که نسبت به سال گذشته رشدی معادل ۹/۹ درصد داشته است.

در بین استان های کشور (بدون احتساب استان های جدید التاسیس) استان سیستان و

بلوچستان با ۲۶/۸ درصد و استان آذربایجان غربی با ۱۷ درصد بالاترین رشد مصرف و استان های تهران و سمنان به ترتیب با ۴/۷ و ۲/۵ درصد کمترین رشد مصرف بنزین را داشته اند. جالب توجه است که بیشتر استان هایی که دارای رشد مصرف بالایی بوده اند از استان های مرزی کشور هستند که این امر موید قاچاق سوخت از استان های مرزی می باشد.

مصرف نفت سفید

مصرف نفت سفید در سال ۱۳۸۵ روزانه ۱۹/۷ میلیون لیتر (۷/۲ میلیارد لیتر در سال) بوده است که این میزان نسبت به سال گذشته ۴/۳ درصد کاهش داشته است. روند نزولی مصرف نفت سفید مطابق با سالهای گذشته در این سال نیز ادامه یافت. این میزان کاهش مصرف عمدتاً به دلیل توسعه شبکه گازرسانی در اقصی نقاط کشور و جایگزینی نفت سفید با گاز طبیعی به ویژه در بخش مصارف خانگی می باشد. به طوریکه از سال ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵ از میزان مصرف این فرآورده ۱۷/۱ درصد کاسته شده است با توجه به اینکه ۹۳ درصد نفت سفید در بخش خانگی به مصرف می رسد، توسعه بیشتر شبکه گازرسانی در استان هایی که هنوز از این خدمت بهره مند نیستند، موجب کاهش بیشتر مصرف این فرآورده و فراهم شدن امکان صادرات بیشتر آن خواهد شد.

در بین استان های کشور، استان بوشهر با ۲۵/۴ درصد و پس از آن استان ایلام با ۹/۹ درصد بالاترین رشد مصرف نفت سفید را در سال ۱۳۸۵ داشته اند. علت عمده بالا بودن رشد مصرف نفت سفید در این استان ها، فقدان شبکه گازرسانی در این استان ها می باشد. متوسط رشد مصرف نفت سفید در کشور ۴/۳- درصد بوده است و استان های سمنان و قم به ترتیب با ۱۵/۳- و ۱۵/۸- درصد بیشترین کاهش مصرف نفت سفید را داشته اند.

مصرف نفتگاز

مصرف نفتگاز در سال ۱۳۸۵ به میزان روزانه ۸۶/۲ میلیون لیتر (۳۱/۵ میلیارد لیتر در سال) رسید که در مقایسه با سال ۱۳۸۴، ۸/۶ درصد رشد داشته است. علت عمده رشد مصرف نفتگاز طی سالهای اخیر، اختصاص مقدار بیشتری از این فرآورده به سوخت نیروگاه ها در فصل حداکثر سرما به لحاظ عدم تامین کافی گاز طبیعی آنها می باشد. با توجه به اینکه

هرساله تعدادی نیروگاه جدید راه اندازی می گردد و تجربه سالهای گذشته نشان داده است که در فصل حداکثر سرما تامین گاز طبیعی تمامی نیروگاه ها به طور کامل امکان پذیر نمی باشد. بنابراین بخشی از کسری سوخت نیروگاه ها به ناچار بایستی از طریق نفتگاز تامین گردد. از این رو یکی از چالش های آینده کشور تامین نفتگاز نیروگاه ها خواهد بود، که ضروری است از هم اکنون تمهیدات لازم توسط وزارتخانه های نفت و نیرو جهت مقابله با این چالش اندیشیده شود.

در بین استان های کشور (بدون احتساب استان های جدید التاسیس) استان کردستان با ۵۵/۲ درصد و استان کهگیلویه و بویراحمد با ۲۳ درصد بالاترین رشد مصرف و استان های مازندران و آذربایجان شرقی به ترتیب با ۴/۶ - و ۴/۵ - درصد بیشترین میزان کاهش مصرف را داشته اند.

مصرف نفتکوره

مصرف نفتکوره درسال ۱۳۸۵ به میزان روزانه ۴۲/۸ میلیون لیتر (۱۵/۶ میلیارد لیتر درسال) رسید که در مقایسه با سال ۱۳۸۴، ۵/۲ درصد رشد داشته است. مصرف نفتکوره که طی سالهای ۸۲-۸۰ روند نزولی داشت از سال ۱۳۸۳ مجدداً روند صعودی به خود گرفت. علت اصلی افزایش مصرف نفتکوره، عدم تأمین کافی گاز طبیعی نیروگاه ها در فصل حداکثر سرما بوده که این موضوع سبب شده برای تأمین بخشی از کسری سوخت نیروگاه ها از نفتکوره به عنوان سوخت جایگزین استفاده شود. با توجه به اینکه عمده مصرف نفتکوره (۴۸ درصد) در بخش سوخت نیروگاه ها می باشد، پیش بینی می شود در صورت عدم تأمین گاز طبیعی نیروگاه ها، روند افزایشی مصرف نفتکوره همچنان ادامه داشته باشد که در اینصورت ناچار به انتقال فرآورده نفتکوره از جنوب کشور (آبادان و بندرعباس) به داخل کشور با حجم بالا خواهیم بود که این امر هزینه های بالایی را به کشور تحمیل خواهد نمود.

در بین استان های کشور استان مرکزی با ۵۶/۱ درصد و استان فارس با ۳۱/۸ درصد، بالاترین رشد مصرف را داشته اند. همچنین استان های چهارمحال و بختیاری و خوزستان به ترتیب با ۳۸- و ۳۰/۵- درصد، بیشترین کاهش مصرف را در بین استان های کشور داشته اند.

مصرف گاز مایع

در سال ۱۳۸۵ مصرف گاز مایع در کشور روزانه ۶۱۰۴ تن بوده است که نسبت به میزان مصرف سال قبل (۶۱۱۱ تن در روز) تغییر محسوسی نداشته است. روند نزولی مصرف گاز مایع که از سال ۱۳۸۲ آغاز شده بود، در این سال نیز (هرچند به صورت اندک) ادامه داشت به طوری که مصرف این فرآورده از سال ۱۳۸۱ تا سال ۱۳۸۵ با ۷/۷ درصد کاهش از سالیانه ۲/۴ میلیون تن به ۲/۲ میلیون تن رسیده است.

مصرف سوخت نیروگاه ها در سال ۱۳۸۵

افزایش بی رویه مصرف برق طی دهه های اخیر سبب گردیده هر ساله تعدادی نیروگاه جدید راه اندازی شده و در سرویس قرار گیرد که همین امر اختصاص سوخت بیشتری به نیروگاه ها را طلب می نماید. در سال ۱۳۸۵ مصرف نفتکوره نیروگاه ها به میزان روزانه ۲۱/۱ میلیون لیتر رسید که نسبت به سال قبل ۲۲ درصد رشد داشت. همچنین در این سال مصرف نفتگاز نیروگاه ها روزانه به سطح ۱۲/۳ میلیون لیتر رسید که نسبت به سال قبل از رشد بی سابقه ۸۶/۴ درصد برخوردار بوده است. علت اصلی رشد مصرف سوخت مایع نیروگاه ها ناشی از عدم تحویل گاز طبیعی به میزان کافی به نیروگاه ها می باشد. با توجه به اینکه هر ساله تعدادی نیروگاه جدید در چرخه تولید برق قرار می گیرد، به منظور تامین سوخت مطلوب نیروگاه ها در کلیه فصول سال، تدوین یک استراتژی مشخص از سوی وزارتخانه های نفت و نیرو یک ضرورت اجتناب ناپذیر تلقی می گردد.

واردات و صادرات فرآورده های نفتی

واردات بنزین موتور

به لحاظ عدم تکافوی بنزین موتور پالایشگاه های داخل، به ناچار هر ساله درصد قابل ملاحظه ای از مصرف این فرآورده از طریق واردات آن تامین می گردد. در سال ۱۳۸۵ میزان واردات بنزین موتور بالغ بر ۱۰ میلیارد لیتر (روزانه ۲۷/۵ میلیون لیتر) بوده است که

این میزان برابر با ۳۷/۳ درصد از مصرف کشور می باشد و نسبت به سال گذشته از رشدی معادل ۱۱ درصد برخوردار بوده است .

واردات نفتگاز

مصرف رو به افزایش نفتگاز طی سالهای اخیر موجب قطع صادرات این فرآورده و پیشی گرفتن مصرف از تولید آن از سال ۱۳۸۴ به بعد گردید . این موضوع سبب شد واردات نفتگاز از آن سال به میزان ۰/۴ میلیون لیتر در روز آغاز گردد و طی یک روند صعودی به میزان ۵/۱ میلیون لیتر در روز (۱/۸۶ میلیارد لیتر در سال) در سال ۱۳۸۵ برسد ، بطوریکه تا کنون در طی مدت ۲سال حدود ۲میلیارد لیتر نفتگاز وارد گردیده است .

صادرات نفت سفید

با توجه به توسعه شبکه گازرسانی و جایگزینی مصرف گاز به جای نفت سفید طی سالهای اخیر، تولید نفت سفید پالایشگاه ها از مصرف این فرآورده در کشور پیشی گرفته است . بنابراین هر سال مقدار اندکی از تولیدات این فرآورده به خارج از کشور صادر می شود . صادرات این فرآورده در سال ۱۳۸۱ به میزان ۲میلیون لیتر در روز بوده است که این میزان طی یک روند نزولی در سال ۱۳۸۵ به ۰/۲ میلیون لیتر در روز (۷۳میلیون لیتر در سال) رسیده است که برابر با یک درصد از کل تولید این فرآورده در کشور می باشد طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۱ جمعاً ۱/۷ میلیارد لیتر نفت سفید به خارج از کشور صادر شده است . علت اصلی کاهش صادرات نفت سفید به لحاظ کمتر شدن تولید این فرآورده و در عوض افزایش بیشتر تولید نفتگاز در پالایشگاه های کشور بوده است.

صادرات نفتکوره

از آنجائیکه تولید نفتکوره پالایشگاه ها طی سالیان گذشته همواره از مصرف این فرآورده بیشتر بوده است ، بنابراین هرساله مقدار قابل ملاحظه ای نفتکوره به خارج از کشور صادر می گردد . صادرات این فرآورده در سال ۱۳۸۱ به میزان ۴۲/۲ میلیون لیتر در روز بوده است که این میزان با نوسانی اندک طی سالهای اخیر ، به ۳۸/۵ میلیون لیتر در روز (۱۴میلیارد لیتر

در سال (در سال ۱۳۸۵) تنزل کرده است . نکته قابل توجه آن است که این میزان صادرات برابر با حدود ۵۰ درصد از کل تولید این فرآورده در کشور می باشد . آشکار است که اختصاص نفتکوره بیشتر جهت مصارف داخلی طی سالهای آتی سبب برداشت نفتکوره از مبادی جنوبی خواهد گردید که همین امر موجب کاهش هر چه بیشتر صادرات نفتکوره خواهد شد .

سرانه مصرف فرآورده های نفتی

سرانه مصرف بنزین موتور

سرانه مصرف بنزین موتور کشور در سال ۱۳۸۵ برابر با ۳۸۱/۵ لیتر بوده است که نسبت به سال ماقبل خود (۳۵۷ لیتر) ، ۶/۹ درصد رشد از خود نشان می دهد . در بین استان های کشور ، استان سمنان همچون سال گذشته با مصرف سرانه ۵۰۷ لیتر مرتبه اول سرانه مصرف را به خود اختصاص داده است و استان های مازندران و یزد به ترتیب با ۴۸۱ و ۴۴۲ لیتر ، در مرتبه دوم و سوم قرار گرفته اند . استان های لرستان و خراسان شمالی به ترتیب با سرانه مصرف ۲۵۴ و ۲۴۳ لیتر در مرتبه ۲۹ و ۳۰ قرار گرفته اند .

سرانه مصرف نفت سفید

سرانه مصرف نفت سفید کشور در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۲ لیتر رسید که نسبت به سال ماقبل خود ۶ لیتر کاهش داشته است . پایین آمدن سرانه مصرف نفت سفید ناشی از جایگزینی گاز طبیعی بجای نفت سفید به دلیل توسعه بیشتر شبکه گاز رسانی در کشور بوده است . استان آذربایجان غربی با ۳۴۸ لیتر و استان کردستان با ۲۸۵ لیتر بیشترین سرانه مصرف را در کشور داشته اند که این سرانه مصرف بالا ، عمدتاً به علت فقدان یا کمبود شبکه گاز رسانی در آنها بوده است . کمترین سرانه مصرف مربوط به استان های خوزستان با ۲۱ لیتر و هرمزگان با ۱۶ لیتر بوده است .

سرانه مصرف نفتگاز

در سال ۱۳۸۵ ، سرانه مصرف نفتگاز در کشور برابر با ۴۴۷ لیتر بوده است که نسبت به سرانه مصرف در سال ۱۳۸۴ ، ۲۴ لیتر افزایش داشته است .

این میزان رشد برابر با ۵/۷ درصد می باشد. در بین استان های کشور، استان هرمزگان با ۱۰۹۵ لیتر و استان یزد با ۱۰۷۰ لیتر بیشترین سرانه مصرف و استان های چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد به ترتیب با ۲۵۸ و ۱۷۰ لیتر کمترین سرانه مصرف را به خود اختصاص داده اند.

مصرف فرآورده های عمده در بخش های مختلف

بنزین موتور

این فرآورده تماماً در بخش حمل و نقل به مصرف می رسد.

نفت سفید

نفت سفید در بخش های مختلف شامل صنایع، کشاورزی، ارتش، اصناف، خانگی و ادارات به مصرف می رسد، اما عمده مصرف این فرآورده (۹۳ درصد) در بخش خانگی می باشد و تنها ۳ درصد در بخش های صنایع، کشاورزی و ارتش مصرف شده و ۴ درصد بقیه مربوط به مصرف در بخش های اصناف و ادارات می باشد. بیشترین میزان مصرف نفت سفید در بخش صنایع مربوط به استان اصفهان (۱۳ درصد)، در بخش کشاورزی مربوط به استان های گیلان و مازندران (هر کدام ۴ درصد) و در بخش اصناف مربوط به استان های قم و سیستان و بلوچستان (هر کدام ۷ درصد) بوده است.

نفتگاز

نفتگاز به بواسطه داشتن قابلیت مصرف در بخش های مختلف نسبت به سه فرآورده دیگر از تنوع مصرف بالاتری برخوردار می باشد. بیشترین میزان مصرف این فرآورده مربوط به بخش حمل و نقل (۵۲ درصد) بوده و مابقی به ترتیب در نیروگاه ها ۱۵ درصد، در بخش کشاورزی ۱۲ درصد، در بخش صنایع ۱۰ درصد، در بخش های خانگی و ادارات هر کدام ۳ درصد، در بخش های اصناف و سوخت کشتی ها هر کدام ۲ درصد و کمترین میزان مصرف مربوط به بخش ارتش (۱ درصد) بوده است.

بیشترین مصرف نفتگاز در بخش حمل و نقل مربوط به استان چهارمحال و بختیاری (۷۵ درصد)، در بخش صنایع مربوط به استان بوشهر (۲۳ درصد)، در بخش کشاورزی مربوط به استان گلستان (۴۷ درصد) در بخش سوخت نیروگاه‌ها مربوط به استان خراسان شمالی (۳۹ درصد) و در بخش اصناف و خانگی مربوط به استان مازندران به ترتیب ۱۴ و ۱۹ درصد و در بخش سوخت کشتی‌ها مربوط به استان‌های هرمزگان و بوشهر (هر کدام ۱۳ درصد) بوده است.

نفتکوره

نفتکوره نسبت به نفتگاز از تنوع مصرف کمتری در بخش‌های مختلف برخوردار است. در سال ۱۳۸۵ بیشترین میزان مصرف در بخش نیروگاه‌ها با ۴۸ درصد بوده و پس از آن بخش صنایع با ۳۷ درصد، بخش اصناف با ۱۰ درصد و بخش‌های سوخت کشتی‌ها و ادارات به ترتیب با ۳ و ۲ درصد مصرف در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. بیشترین مصرف نفتکوره در بخش نیروگاه‌ها مربوط به استان مرکزی (۸۷ درصد)، در بخش صنایع مربوط به استان کهگیلویه و بویر احمد (۱۰۰ درصد)، در بخش اصناف مربوط به استان قم (۸۳ درصد) و در بخش سوخت کشتی‌ها مربوط به استان بوشهر با ۵۶ درصد بوده است.

یارانه چهار فرآورده عمده

در سال ۱۳۸۵ جمع یارانه‌های پرداخت شده به فرآورده‌های بنزین موتور، نفت سفید، نفتگاز، نفتکوره، گاز مایع و نفت جت به ۳۲۱۰۰۶ میلیارد ریال (۳۴۵۱۷ میلیون دلار) رسید. از کل میزان یارانه پرداخت شده ۲۹/۳ درصد آن (برابر با ۹۴۱۱۹ میلیارد ریال) متعلق به بنزین، ۱۰ درصد آن (برابر با ۳۲۴۰۰ میلیارد ریال) متعلق به نفت سفید، ۴۳ درصد آن (برابر با ۱۳۸۴۷۲ میلیارد ریال) متعلق به نفتگاز، ۱۲/۷ درصد آن (برابر با ۴۰۶۸۰ میلیارد ریال) متعلق به نفتکوره، ۳ درصد آن (برابر با ۹۹۴۵ میلیارد ریال) متعلق به گاز مایع و ۱/۷ درصد آن (برابر با ۵۳۹۰ میلیارد ریال) متعلق به نفت جت بوده است. همانطور که دیده می‌شود بیشترین یارانه تخصیص یافته متعلق به فرآورده نفتگاز، به علت حجم بالای مصرف و قیمت پایین آن در کشور بوده است و پس از آن، بنزین بیشترین

درصد یارانه را به خود اختصاص داده است .
در بین استان های کشور ، استان تهران با ۱۴/۶ درصد بیشترین میزان یارانه را به خود اختصاص داده است و پس از آن استان اصفهان ۸/۹ درصد یارانه تخصیص یافته توسط دولت را از آن خود کرده است . همچنین استان های ایلام و کهگیلویه و بویر احمد به ترتیب ۰/۷ و ۰/۵ درصد ، کمترین بهره را از یارانه های پرداختی توسط دولت را به خود اختصاص داده اند .

یارانه بنزین موتور

کل مبلغ یارانه تخصیص یافته به بنزین موتور در سال ۱۳۸۵ برابر با ۹۴۱۱۹ میلیارد ریال (۱۰/۱ میلیارد دلار) بوده است .
استان تهران با ۲۲ درصد یارانه بنزین کشور (۲۰۶۷۸ میلیارد ریال) بیشترین درصد یارانه بنزین و استان ایلام با ۰/۶ درصد (۵۷۱ میلیارد ریال) کمترین یارانه بنزین را دریافت نموده اند . نکته جالب توجه این است که ساکنین استان های سمنان ، مازندران و یزد به ترتیب با ۱/۸ ، ۱/۷ و ۱/۵ میلیون ریال بالاترین میزان سرانه یارانه را از دولت دریافت کرده اند .
از طرف دیگر ، ساکنین استان های همدان ، لرستان و خراسان شمالی به ترتیب با ۰/۹۹ ، ۰/۸۹ و ۰/۸۵ میلیون ریال کمترین بهره را از یارانه تخصیص داده شده برده اند .
همچنین شش استان تهران ، اصفهان ، خراسان رضوی ، فارس ، خوزستان و مازندران به تنهایی بیش از مجموع ۲۴ استان دیگر کشور یارانه دریافت کرده اند .

یارانه نفت سفید

در سال ۱۳۸۵ فرآورده نفت سفید ۱۰ درصد از کل یارانه پرداختی توسط دولت به فرآورده های نفتی انرژی زا را به خود اختصاص داده است . این میزان معادل ۳۲۴۰۰ میلیارد ریال (۳۴۸۴ میلیون دلار) می باشد .
در بین استان های کشور ، استان آذربایجان غربی با دریافت ۴۴۹۶ میلیارد ریال بیشترین یارانه نفت سفید را به خود اختصاص داده است که در این زمینه تفاوت چشمگیری با استان های دیگر کشور دارد .
به طوریکه میزان یارانه آن بیش از دو برابر استان کردستان که ردیف دوم را به خود اختصاص داده است می باشد .

همچنین استان هرمزگان کمترین میزان یارانه نفت سفید را دریافت کرده است استان های آذربایجان غربی و کردستان به ترتیب $1/6$ و $1/3$ میلیون ریال یارانه نفت سفید به ازای هر نفر از ساکنین خود دریافت کرده اند درحالیکه این سرانه در استان های خوزستان و هرمزگان $0/1$ و $0/07$ میلیون ریال می باشد. متوسط سرانه یارانه در کشور $0/46$ میلیون ریال میباشد.

یارانه نفتگاز

در سال ۱۳۸۵ کل مبلغ یارانه تخصیص داده شده به فرآورده نفتگاز ۱۳۸۴۷۲ میلیارد ریال (معادل ۱۴۸۹۰ میلیارد دلار) بوده است. همانطور که ملاحظه می شود، این فرآورده بالاترین یارانه پرداختی توسط دولت را به خود اختصاص داده است به طوری که این یارانه نزدیک به $1/5$ برابر یارانه بنزین، بیش از ۴ برابر یارانه نفت سفید و $3/5$ برابر یارانه نفتکوره می باشد در بین استان های کشور استان تهران با ۱۸۱۲۴ میلیارد ریال و استان اصفهان با ۱۲۸۶۶ میلیارد ریال بیشترین یارانه نفتگاز را به خود اختصاص داده اند.

ساکنین استان های هرمزگان، یزد و بوشهر به ترتیب با سرانه یارانه $4/8$ ، $4/7$ و $4/3$ میلیون ریال، بیشترین بهره را در یارانه پرداختی توسط دولت برده اند و ساکنین استان های اردبیل، چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویر احمد به ترتیب با $1/2$ ، $1/1$ و $0/75$ میلیون ریال، کمترین میزان سرانه یارانه را از دولت دریافت کرده اند. همچنین ۷ استان تهران، اصفهان، فارس، خوزستان، کرمان، خراسان رضوی و سیستان و بلوچستان بیش از مجموع ۲۳ استان دیگر کشور یارانه فرآورده نفتگاز دریافت کرده اند.

یارانه نفتکوره

کل مبلغ یارانه تخصیص یافته به نفتکوره در سال ۱۳۸۵ برابر با ۴۰۶۸۰ میلیارد ریال (۴۳۷۴ میلیون دلار) بوده است. که این میزان معادل $12/7$ درصد از کل یارانه پرداخت شده به فرآورده های نفتی می باشد.

با توجه به اینکه عمده مصرف نفتکوره در بخش سوخت نیروگاه ها می باشد، بیشترین میزان یارانه در استان هایی دریافت شده که در آنها نیروگاه وجود داشته است.

ضریب انرژی

ضریب انرژی عبارتست از نسبت رشد مصرف انرژی به رشد تولید ناخالص داخلی. به عبارت دیگر ضریب انرژی بیانگر آن است که به ازای یک درصد رشد تولید ناخالص داخلی، رشد مصرف انرژی چه میزان بوده است. بررسی ضریب انرژی در طی سه برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی کشور حاکی از آن است که این ضریب از روند ثابتی پیروی ننموده و به طور متناوب در برخی از سالها بالاتر از یک و در برخی سالها کمتر از یک بوده است. با این حال این ضریب طی چند سال گذشته متاسفانه رشد فزاینده ای داشته است و از ۰/۷ در سال ۱۳۸۲ به ۱/۹۵ در سال ۱۳۸۴ رسیده است. متاسفانه این مقدار ضریب انرژی در کشور بیانگر استفاده ناکارا از انرژی و اتلاف آن بدون افزایش قابل قبول تولید ناخالص داخلی می باشد، بنابراین نیاز به برنامه ریزی درخصوص بهره گیری بهتر از انرژی مصرفی در کشور، یک ضرورت اجتناب ناپذیر تلقی می گردد.

بهره وری انرژی

نسبت تولید ناخالص داخلی به مقدار مصرف نهائی انرژی شاخص بهره وری انرژی یا کارائی انرژی نام دارد. این شاخص بیانگر آن است که به ازای مصرف انرژی معادل با یک بشکه نفت خام مقدار تولید ناخالص داخلی چند هزار ریال بوده است. متاسفانه روند شاخص بهره وری انرژی طی ۳۵ سال گذشته تقریباً همواره نزولی بوده و بطوریکه این میزان از ۱۸۹۲ هزار ریال به ازای یک بشکه در سال ۱۳۵۰ به ۴۸۹ هزار ریال در سال ۱۳۸۴ تنزل نموده است. بررسی مقدار نزولی این شاخص طی سالهای گذشته نشان می دهد که همواره رشد مصرف انرژی بر رشد تولید ناخالص داخلی پیشی داشته و در واقع به ازای مصرف انرژی بیشتر، تولید ناخالص به مقدار کافی افزایش نیافته است. بنابراین لازم است درخصوص استفاده بهتر و کاراتر انرژی در کشور و جلوگیری از اتلاف آن، برنامه ریزی های لازم انجام شود.